

Motivy:

Kritika fašismu a druhé světové války, která přinesla mnoho škod na lidských životech, jak válka ovlivňuje lidské chování

Prostředí:

V Protektorátu Čechy a Morava, druhá světová válka, rok 1945, někde na malém nádraží

Postavy:

Miloš Hrma - výpravčí, mladý, nezkušený, citlivý, lítostivý, hloupý

Hubička - výpravčí, "donchuán", svůdník

Zdenička Svatá - telegrafistka

Viktoria Freie - krásná Rakušanka

Máša - dívka Miloše

Téma knihy:

Miloš Hrma nastoupí po několika měsících zpět do práce na malou železniční stanici, kde má zatím funkci záškoláka. Během těch měsíců, co byl pryč, se léčil ze svého pokusu o sebevraždu. Když ale opět nastoupí do svého zaměstnání, řeší se tam právě menší incident. Výpravčí Hubička se při noční službě miloval s telegrafistkou Zdeničkou a otiskl jí štábní razítka na zadek, čehož si pak všimla dívčina matka. Tuto událost přijímá řešit dopravní šéf Slušný, který měl mimochodem povýšit přednostu na dopravního inspektora, ale když ho uviděl, přednost byl neupravený a celý ušpiněný od svých milovaných holubů. S vyšetřováním mu pomáhá rada Zednicek. Omezování osobní svobody to nakonec být nemohlo, protože Zdenička se přiznala, že to taky chtěla, a tak se rozhodnou, že s Hubičkou zavedou alespoň disciplinární řízení za hanobení němčiny, státního jazyka, protože na razítku byly německé nápisy. Hrma ale vidí v Hubičkově svůj vzor, který o všem ví a který je statečný.

Stanicí jezdily často ostře sledované vlaky, na frontu i z fronty, vozily těžké zbraně, vojáky či utrápená zvířata, kterých bylo Hrmovi strašně líto. Hrma sice Němce jako většina Čechů nenáviděl, ale když viděl pohledy zraněných a utrápených vojáků, uvědomil si, že to jsou také lidé. Když mu ovšem Hubička řekl, že tudy pojedou druhý den okolo půlnoci jeden z ostře sledovaných vlaků naložen velkým množstvím zbraní, neváhal Hrma přislíbit Hubičkově pomoc.

Druhý den za ním na stanici přišla Máša, kvůli které si tehdy podřezal žíly. Byl totiž nešťastný z toho, že selhal při jejich prvním milování. Nyní mu Máša přišla povědět, že se o to budou moci pokusit pozítří znovu. Hrma souhlasil, i když se toho obával. Chtěl si dokázat své mužství, a tak šel za paní přednostovou, aby ho trochu zasvětila do sexuálního života. Ta ho ale pro svůj vysoký věk odmítla. Další příležitost se mu naskytl, když si chtěla jedna dáma koupit jízdenku do Kerska. Na vlak by ale musela čekat až do rána. Když se jí Miloš svěřil se svým problémem, zažije s ní své první milování a žena se poté rozhodne vydat se do Kerska pěšky. Z tohoto zážitku byl tak strašně moc šťastný, že si byl jist úspěchem při plánované noční protiněmecké akci. Jen byl trochu překvapen, že jindy tak pohodový a silný Hubička je nyní rozrušený, neposedí a vypadá dost bledě. Ale chystaný plán stejně uskuteční. Hubička zařídí zpomalení vlaku chvilkovou červenou na semaforu. Semafor je také místo, kam vylezl Miloš, aby odtud hodil nálož na vlak plný zbraní. To se Hrmovi sice povede, ale z okolní budky ho uvidí německý voják a oba vypálí ze zbraně ve stejnou chvíli. Německý voják je zasažen do břicha, Miloš do ramene. Tato rána způsobí, že Miloš spadne ze semaforu a to kousek od vojáka. Bylo mu jasné, že oba zemřou. Nechtěl se dívat na utrpení svého protivníka, který stále volal "Mutti", a tak do něj Miloš ještě dvakrát střelil. Přemýšlel, že kdyby toho vojáka potkal při jiné příležitosti, byli by možná i přáteli. Hrma zemřel ruku v ruce s Němcem. Poslední co řekl, byla slova vlakvedoucího, který v tento den přivezl zbědované Němce od Drážďan: "Měli jste sedět doma, na prdeli..."

Charakteristika textu:

"Pane výpravčí", povídám, "já tam **sjeďu**¹⁾ na **byciklu**¹⁾ a přidržím rameno do polohy volno." A²⁾ vyběhl jsem a²⁾ ujížděl pěšinkou podle liverpůlu ke stožáru návěstidla, po kramlích jsem vystoupil, obročmo se posadil na lampu a zvedl rameno návěstidla, a už se blížila rychlíková lokomotiva vlaku, který vezl na frontu jídlo a pití pro důstojníky a dopisy, raketa, která projíždí stanicemi, před kterou má jediné ostře sledovaný transport, strojvedoucí **počapl**¹⁾, když mne uviděl na semaforu, ale já jsem vytáhl služební baterku a zelenou barvou jsem dával znamení, že je volno, a strojvedoucí opět přidal rychlosti a ta rychlíková souprava vagonů proletěla, byl jsem zavalen kouřem, viděl jsem až za chvíli, jak výpravčí stál a díval se na míhající se nápravu, lokomotiva rozvířila sníh a táhla jej za sebou, za posledním vagonem pořád sála sněhovou metelici, zdobenou papírky a větvičkami...

[...]

"Budu zase po třech měsících řídit dopravu, budu zase na nádraží, kterým procházejí dvě hlavní koleje, a ta průběžná kolej od západu k východu má číslo jedna a ta druhá průběžná kolej od východu k západu má číslo dvě a potom od koleje číslo jedna všechny koleje po pravé ruce mají čísla lichá, tři, pět, sedm a tak, a všechny koleje po pravé ruce od průběžné koleje číslo dvě mají čísla sudá, čtyři, šest, osm, deset a tak.

Jazykové prostředky:

Psáno ich-formou, v drtivé většině převažuje spisovný jazyk, ale objevují se i expresivně zabarvená slova (nespisovná a hovorvá), ve velkém množství je používán i polysyndeton, který dodává dílu jeho realičnost a pravdivost v tom, že jej opravdu vypráví mladý a neviný člověk. Objevují se dlouhé souvětí, několik řádků, tvořenými vedlejšími větami.

¹⁾ hovorový jazyk

²⁾ polysyndeton

V druhé ukázce převažuje realistický popis a proud myšlenek mladého Miloše.

Odhrnul jsem zelenou záclonku a prodával jízdenky, z přítmi čekárny se vynořovali cestující, kupovali si lístky a zase se vraceli do tmavých koutů, neradi vycházeli do mrazivého vzduchu, uhadovali podle výpravčího, zda jejich osobák přijíždí, někdy jsem byl na cestující zlomyslný, osobní vlak byl ještě půl hodiny nazpátek, ale já jsem se oblékal a vyhrnul límec a vyšel jsem na perón, jako bych šel očekávat jejich osobáček, a cestující se vyhrnuli za mnou, ale já se jen trošku prošel a potom jsem postavil lucernu vedle koleje a vrátil se do teplé kanceláře a cestující, když promrzli, vrátili se ke kamnům do čekárny, odkud se na mne nepřátelsky dívali. To i pan přednosta někdy využíval stínů a zatemnění noci a obouval si gumové galoše a obcházel za noci stanicí a nakukoval, co dělají výpravčí. Ach, mne jednou přistihl, jak jsem po půlnoci spal. Seděl jsem na židli s bradou na prsou a spal, zatímco pan přednosta stál na zábradlíčku u kasy v čekárně a shora, přes zelenou záclonku se na mne díval a potom tiše, na gumových galoších, přišel na perón, tiše otevřel, tiše stál nade mnou a kochal se a potom mne vzal za rameno a zatřásl mnou a já, jak jsem byl rozespalý, myslil jsem, že jsem doma a je ráno, a povídám: Kolik je hodin, tatínku? A pan přednosta křičel: Tady je přednosta a žádnéj tatínek. A jsme ve službě! Tatínek! Potom o tom poslal zprávu do Hradce a přišel mi červený mangl.

A osobní vlak vjížděl do stanice, vyšel jsem na perón a cestující se vyhrnuli z čekárny a vlak zvolna přijížděl, na druhém vagónu stála na stupátku Máša, do noci svítil její nákrčník, na prsou měla služební lampičku, na zápěstí na řemínku konduktérské kleštičky, tak jako vždycky, i když jsme tenkrát natírali ten plot kolem celých dílen, vždycky byla čistá, i na konci šichty tak, jako by právě do ní přišla. A seskočila se stupátka, a jak natáhla nožku, měla černé střevíce a bílé ponožky, ve tváři jí zářily dolíčky a obličej v modré noci svítil, jako by si před chvílí cípem ručniku vyčistila ouška. A podala mi jablko a já jsem v jedné ruce držel lucernu a ve druhé jablko a Máša se na mne přitiskla, vzala mne do náruče, byla silnější než já, a tváře jí voněly mlíkem, přitiskla se na mne tak, že olejová lampička mě hřála na prsou, plamen se mi propaloval do srdce, a šeptala mi:

„Miloši, Miloši, já tě mám ráda, tolik ráda, ale tím vším, co bylo, já jsem vinna, ptala jsem se děvčat, jak na to, ptala jsem se těch starších, určitě všechno bude zase v pořádku, určitě, já už teďka vím, jak na to ... víš?“

Bohumil Hrabal a Ostře sledované vlaky:

Hrabal si do svých děl vybírá postavy obyčejné, nemocné, smolaře, ztroskotance => na první pohled velice nezajímavé lidi, kteří v životě nic nezažili, ale o životě velmi rádi mluví. Jejich řeči se stávají náhražkou skutečného života. Hrabal má pro tyto lidi svůj vlastní název - Pábitelé. Pábitelé jsou posedlí životem, dělají všechno špatně.

Jeho příběhy nemají souvislý děj, všechny složky vyprávění jsou v jedné rovině => věnuje všem stejnou pozornost - METODA KOLÁŽE.

Hrabal psal své texty na stroji, které, když dopsal, rozstříhal a pak je zase slepil = tak potom vypadalo jeho konečné dílo. Hrabal chápal život jako velké dobrodružství plné neočekávaných náhod a setkání.

povídky "Ostře sledované vlaky; Taneční hodiny pro starší a pokročilé; Pábitelé; Morytáty a legendy; Inzerát na dům, ve kterém nechci bydlet; Skřivánci na niti; Perlička na dně; Fádni odpoledne; Toto město je ve společné péči obyvatel"

vzpomínkové prózy "Městečko, kde se zastavil čas; Postřižiny; Krasosmutnění; Slavnosti sněženek"

romány "Obsluhoval jsem anglického krále; Něžný barbar"

vrcholné dílo "Příliš hlučná samota"

autobiografická trilogie "Svatby v domě; Vita nuova; Proluky"

filozofické úvahy "Dopisy Dubence (čtyři svazky)"

díla 80. let "Harlequinovy miliony; Kluby poezie; Uragán nad Prahou"